

VIATGES

Passejant per Turquia

TEXT I FOTOGRAFIES: JOSEPA BLANCH

Yeni Camii, Eminonu.

Pont entre Europa i Àsia, envaït i alliberat mil vegades, dóna la impressió que, en ser un terreny de pas cap al Mediterrani, els pobles que hi passaven creien que s'hi podien quedar i fer fora els que hi havia establerts en aquell moment. Així, Turquia ha estat bressol de grans i diverses civilitzacions que li han llegat una immensa riquesa cultural i històrica.

El primer punt del nostre curt viatge és Bursa. Com que l'avió ens ha deixat a Istanbul i el nostre destí és a gairebé 600 Kms per terra, agafem el *ferryboat* que, creuant el mar de Màrmara, és el millor i més ràpid transport per arribar-hi. És molt tard, al capvespre, i el *ferry* directe ja no té sortida, però, com que hem d'anar a dormir a Bursa, ens fem entendre a la terminal de vaixells, cosa força difícil, no parlen res més que turc, i aconseguim pujar a un transbordador que ens desembarca en un poble amb poca llum, amb els carrers fets malbé i plens de pols, sense voreres, i ple de gent atrafegada i molt carregada amb bosses, caixes i paquets, que fa via cap a les seves llars. No sabem on hem d'anar, Bursa encara queda a més d'una hora per carretera. És negra nit i tot és molt caòtic, però des d'un autocar sentim cridar repetidament la paraula clau: "Bursa" i, als dos minuts, ja hem deixat les maletes a la panxa de l'autobús i marxem cap a la nostra destinació. Òbviament no hem preguntat res, no ens entendrien, només ens hem assegut confiant en la lògica i en la bona sort. Ens ofereixen aigua i ens cobren el trajecte. Ho hem encertat.

D'aquesta primera capital de l'imperi otomà, en diuen la ciutat verda. Plena de parcs i jardins, situada en diversos turons, voltada de boscos gemats, tot fa pujades i baixades. A l'esquena, hi té l'Uludag, encara amb congestes de neu, la muntanya més alta de Turquia, lloc d'esports d'hivern. A Bursa, en aquests moments, hi ha l'activitat industrial més important de tot el país. El sector de l'automoció ha deixat enrera el món tèxtil. Com a qualsevol ciutat occidental, als afores de l'antiga vila, es succeeixen les naus i les fàbriques, mostrari de ciutat emergent.

>

Visitem els llocs més importants de la ciutat. La Yesil Türbe, popularment coneguda com tomba verda, -els seus mosaics són d'aquest color-, on reposa el Sultan Mehmet I, la Yesil Camii, també anomenada mesquita verda, -té la cúpula pintada així-, la Ulu Mosque i també l'Osmondgazi Türbe al capdamunt d'un cim. Per tot arreu es nota que Mustafa Kemal, Atatürk, és el pare de la pàtria. Estàtues, carrers, avingudes, edificis, parcs..... porten el seu nom.

Al nostre hotel hi ha el *hammam* més antic de Turquia. És un bonic edifici d'obra vista amb el bany turc a l'interior. No ens el volem perdre i ens decidim a entrar-hi. Homes i dones separats, l'espai d'aigües reservada als homes és molt més maco i ample, -naturalment, m'ho expliquen i ho veig en fotos-, ens donen un tros de drap per embolicar-nos i, després de banyar-nos en aigua molt calenta, ens fan un massatge per tot el cos, al seu estil. Fregall, sabó i una galleda d'aigua per acabar. Sortim contents i ben rentats. A tots els serveis i a dins de la tassa del wàter, es pot engegar un petit raig d'aigua addicional, que surt a pressió, per acabar bé la neteja.

Al port de Mudanya, els restaurants autòctons on els turcs acostumen a menjar, les *lokantasi*, s'arranglen davant del mar per oferir, amb poca varietat però amb molta qualitat, peix blanc i blau a la graella, senzill, deliciós i baratíssim. Com a beguda, te, aigua, refrescs, mai alcohol. Als restaurants, més per a forasters, però als quals també pot accedir la gent del país, classificats dins d'una altra categoria, es pot beure vi, cervesa i qualsevol licor. Els turcs, habitualment amb el menjar, prenen una beguda anisada, dolça i fortíssima, 46°, anomenada Yeniraki o Raki que, degudament suavitzada amb gel i aigua, continua sent un mal beuratge per a mi. Com que vaig convidada, i estic educadeta, vaig anar a escola de monges, la tasto intentant que la meua cara no faci cap ganyota i acabo sopant amb aigua, un te calent i, de tant en tant, un petit glop de Raki per quedar bé. Per acabar-ho d'adobar, ens serveixen cafè turc, esgarriós, tot és pòsit, no s'ha de remenar, i no és bo de gust. El fan barrejant aigua calenta i cafè molt i esperen que es soli. Sort que el llobarro que ens van fer a la brasa era espectacular. En marxar del restaurant, el cambrer se'ns acosta amb una ampolla de colònia a la mà i unes tovallolletes i ens ruixa les mans, costum que nosaltres acceptem.

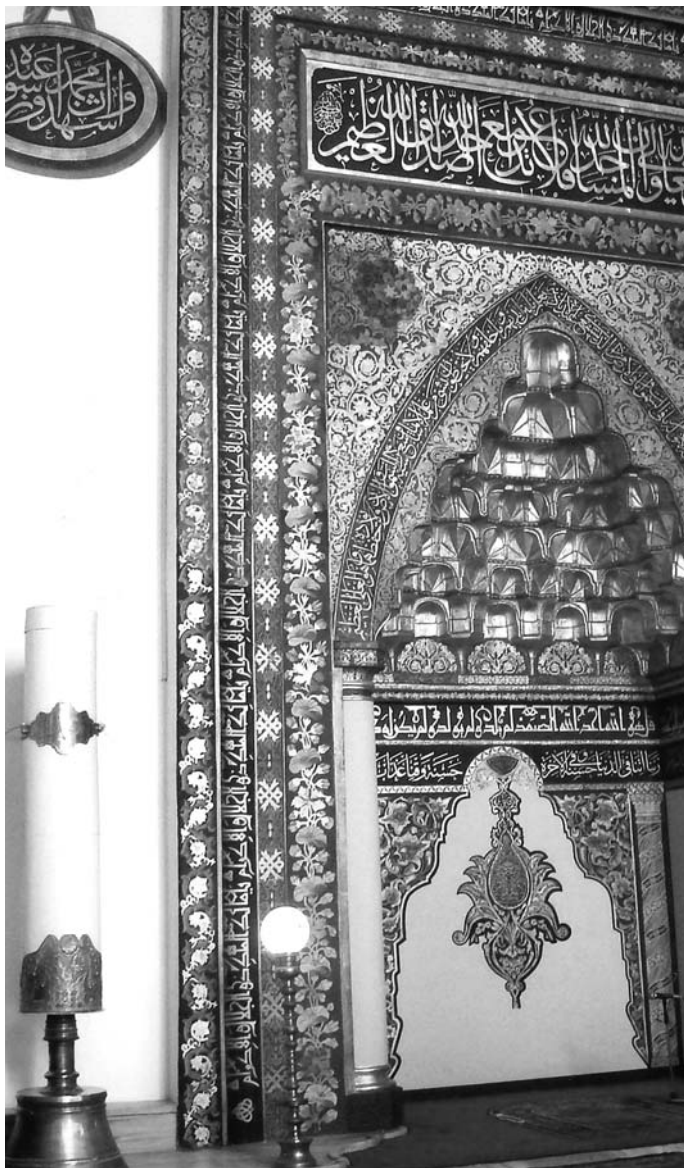
A mida que el vaixell va trencant onades, a la llunyania, i en plena posta de sol, es retalla el perfil d'Istanbul. El contrallum del sol ponent enfosqueix les rodones cúpules de les mesquites i enlluerna amb mil reflexos les mitges llunes daurades del capdamunt dels minarets que, alts i punxeguts, desafien el cel. És l'hora de la pregària i, des de qualsevol racó, es pot sentir la veu del muftí cridant a l'oració. Tota la ciutat ressona de prec. Les mesquites s'omplen de fidels que fan les seves ablucions, es renten mans, peus, coll i colzes, es descalcen i s'agenollen amb el cap a terra, damunt de les grans estores que, immenses i precioses, els estan esperant. Les dones, encara avui, tenen un espai reservat només per a elles i els seus fills petits.

A les zones rurals i a les ciutats petites, la dona encara porta mocador, vel i abric llarg, fins i tot *burka*. En parlem amb els nostres dos amfitrions turcs, i ens comenten que és un costum ja força en desús a les grans metròpolis. Afegeixen que, naturalment, ells ja tenen la dona com a un igual. Malgrat aquesta afirmació i al llarg de la conversa, en un moment donat, em miren les mans i em pregunten per què no porto anell si estic casada. Jo mai no porto cap joia quan surto de viatge. Ni ells, ni el meu marit, tots casats, no porten cap anell. Jo m'hi fixo, però d'això no se'n parla.

Istanbul és d'aquestes ciutats orientals envoltades de misteri, màgia, evocadores de somnis perduts. Banyada per les blaves aigües del mar de Màrmara, és una urbs bella, inquietant, misteriosa. Passejar en vaixell pel Bòsfor, contemplar palaus i residències luxoses, resseguir el Corn d'Or i pujar en telefèric fins al cafè de Pierre Lotti, tot admirant el gran cementiri que forma la carena, visitar la preciosa Sultanahmet Camii i embadalir-se davant dels vitralls i les precioses rajoles blaves que recobreixen columnes, arcs, parets i voltes, entrar amb reverència a Aya Sofya, abans, lloc de culte, ara museu, perdre's al bosc de columnes de la singular i humida Cisterna de la Basílica, sorprendre's amb els tresors del profeta al Palau de Topkapi, entrar a la delicada Süleymaniye, i passejar per qualsevol racó, tot això contradiu l'afirmació que els paradisos són intangibles.

De tornada a la realitat i tocant de peus a terra, ens endinsem a la ciutat actual, caòtica, viva, vibrant. Vaixells de pesca, transbordadors, grans creuers, *ferries*, barquetes de rem, s'arranglen al port d'Eminonu enmig d'un bellugueig incessant de persones enderiades cap a tot arreu. La fumera del menjar, que es cou a les brases dins de les barques, enterboleix el cel blau on milers de gavines, grosses i força fastigoses, volen buscant pitaça. No volem entrar a la bella Yeni Camii, és hora de pregària. Aquí, el Basar de les Espècies és el protagonista. Colors, olors i sabors magnifiquen tots els sentits. Les espècies en pols, ben posades en petits munts, al costat dels fruits secs, dels dolços, de les esponges naturals, de la bresca que regalima mel, dels tes, són un plaer per a la vista. Aquest perfecte mostrari de productes, tan ben posats i combinats, sembla obra d'un modern estilista. A fora, mercat de plantes i hortalisses. També, amb un rètol anunciant "Doktor", les sangoneres es mouen frenètiques dins d'uns bidons d'aigua, llestes per a la venda.

Ulu Camii, Bursa.

En aquesta mateixa zona, hi ha l'estació de l'Orient Express, que va inspirar la novel·la d'Agatha Christie, quan, encisada per Istanbul, es va allotjar una llarga temporada al Pera Palas. En aquest hotel, encara hi conserven l'habitació com a reclam turístic.

Als laberints de carrers, tot són comerços. Agrupats en rams, tenen de tot. Regirar les seves prestatgeries és entrar al túnel del temps. Als carrerons, estrets i sense gairebé voreres, hi ha gènere exposat a fora, passen cotxes, la gent porta carretons i grans bosses plenes, mengen, parlen, criden, corren..... Els barbers posen l'estenedor amb les tovalloles a eixugar-se a l'exterior, hi ha neteja- sabates, dones que venen aigua, en fi, és un veritable batibull.

Per restablir-nos de tant tràfec, ens parem a fumar una *Nargile*. Ens asseiem en una otomana d'un dels molts bonics cafès a l'aire lliure i deixem que ens preparin tot el ritual de la pipa d'aigua. Ens porten l'estri, el carbonet, el tabac de poma i un broquet per a cadascú. És una experiència més.

A prop de la Mesquita Blava, hi ha el Basar Arasta, un únic carrer, no gaire llarg, amb botigues a ambdós costats, on tot són estores i kilims, són preciosos. És un veritable museu, quines meravelles! Més senzills o més treballats, amb llana, seda o cotó, són un vertader treball d'artesans. No em canso de mirar, faria i desfaria el carrer mil vegades. Quanta bellesa pot sortir de la ma de l'home!

Al Gran Basar també les catifes tenen un lloc privilegiat. Malgrat això, la roba, el calçat, les joies i els productes de pell predominen. Aviat ens cansem de voltar per aquest gran mercat, perquè tot és molt igual i poc interessant. Falsificacions de totes les marques fan les delícies dels turistes que surten carregats amb jerseis, bosses i mil coses que potser mai no faran servir.

Darrere d'aquesta gran zona de mercadeig, hi ha el basar del llibre vell. Sota d'uns grans arbres que fan una bona ombra i arrecerats en una acollidora plaça, uns quants llibreters exposen els seus productes. Tenen poca clientela. Estem sols. Comprem unes làmines il·lustrades, amb escrits que ens diuen que són de l'Alcorà .

A Eyup, la Sultan Camii, és la quarta mesquita en importància del món. La Meca, la Medina i Jerusalem la precedeixen. És diumenge i l'ambient de tot el recinte i els voltants és de festa religiosa. Molta gent i nens vestits de sultà, amb roba blanca i daurada, sabates amb la punxa enlaire, espasa, capell i borles. No sabem què significa. Més tard aclarim que són nens per circumcidar. Anem badant i ens crida l'atenció un personatge altiu, amb la cara de color d'oliva fosca, abillat tot de negre i amb turbant, que s'obre pas enmig de l'enrenou. Sembla un cap de tribu. Entra dins d'un recinte adjacent a la mesquita i la gent enfervorida el reverencia. No m'atreveixo a retratar. Tot i que porto mocador al cap i em descalço molt de pressa, no entrem a la mesquita. Ens adonem que no hi ha cap més estranger i, nosaltres, la càmera i la gravadora, anem desfilant.

Als afores i, prop del mar, celebren una festa local. Joves, nois i noies, vestits tradicionalment, puntegen un ball entre *sirtaki* i sardana, al so d'una mena de flauta i d'un tambor, agafats per l'espatlla. Ara sí que faig fotos i els contemplem una bona estona, fins que el sol, que pica fort, ens fa fora.

Dos *kebab* i una ampolla d'aigua per menys d'un euro, i tornem a agafar el vaixell cap al Pont de Gàlata.

Aquest pont uneix la part antiga, la de les mesquites i els palaus, amb la part moderna, grans edificis, zones comercials i d'esbarjo, locals de nit amb *derviches* i dansa del ventre, grans hotels.... Al bell mig, la Torre Gàlata és la seva ensenya.

Passejar per la plaça Taksim ja no té l'encant de la ciutat vella. És agradable baixar amb el tramvia per tot l'Istiklal Caddesi i fer parada al Çiçek Pasaji, una galeria coberta, de refinada arquitectura francesa, molt ben guarnida de flors i farcida de bons restaurants de cuina turca i otomana.